

Archeologienota
Vosselaar – Nijverheidsstraat West

Natasja Reyns en Jordi Bruggeman

Bornem
2023

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns en Jordi Bruggeman

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2023/12.807/31

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	9
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	9
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	15
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	19
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	21
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	22
3	Samenvatting.....	23
4	Bibliografie	24
4.1	Publicaties	24
4.2	Websites	24
5	Bijlagen	25
5.1	Archeologische periodes	25

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroerendergoed.be>

² <https://geo.onroerendergoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2023B58

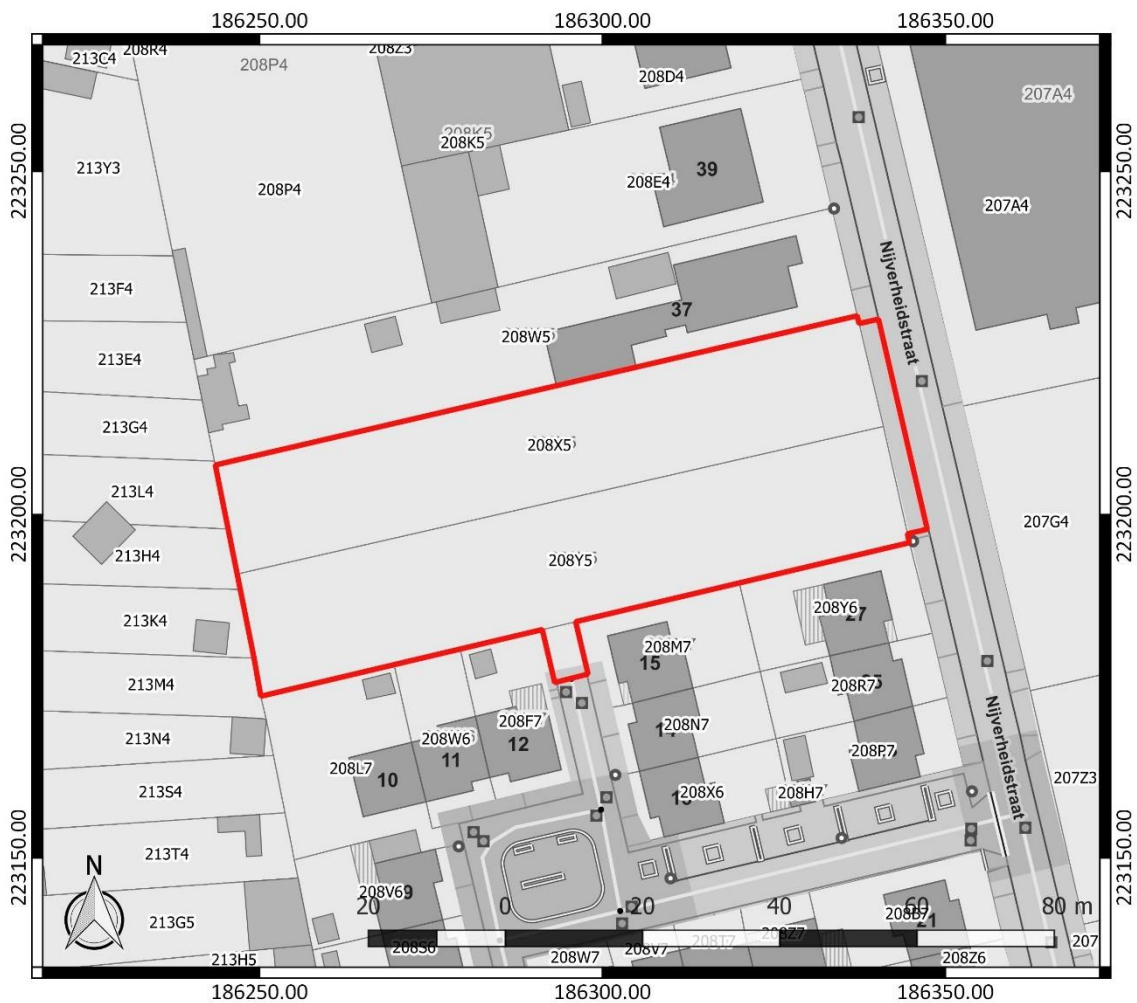
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Antwerpen, Vosselaar, Nijverheidstraat, Looi

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 186243.56, 223173.55
- 186347.36, 223228.96

Kadastraal plan:

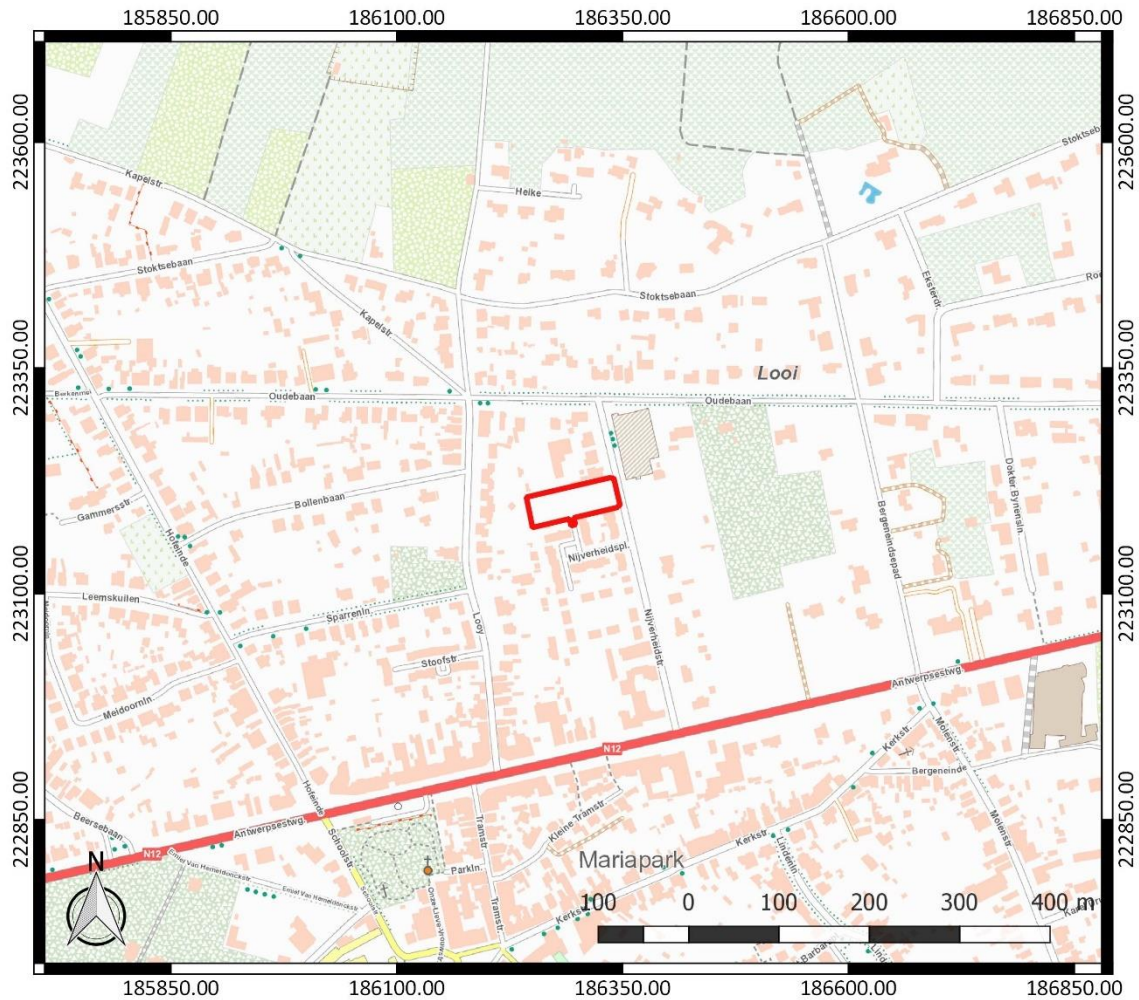

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Vosselaar, Afdeling Vosselaar, sectie A, nummers 208X5, 208Y5

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 3425 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 16/02/2023 – 20/02/2023

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, heide, bos

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

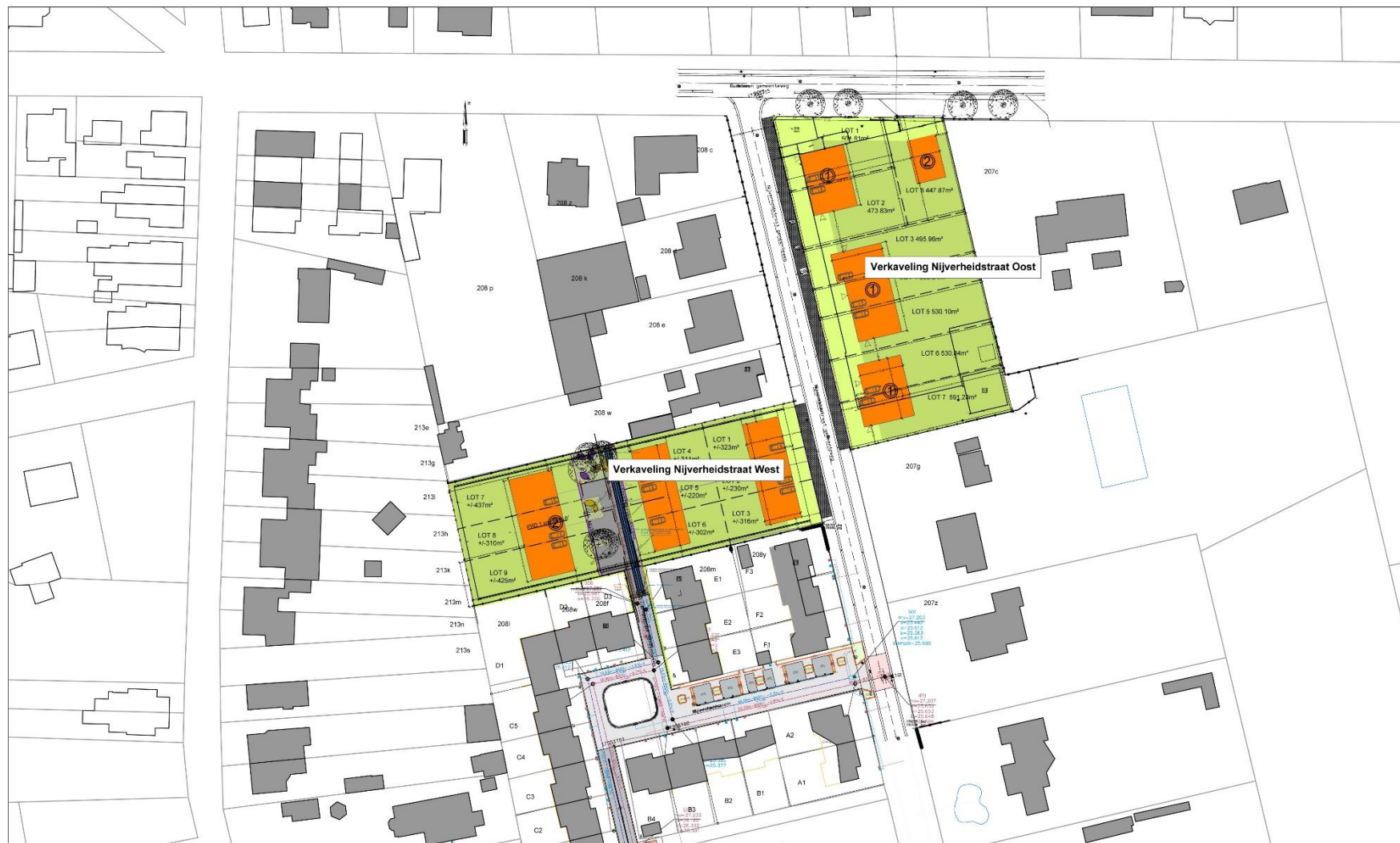
Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Vandaag de dag is het volledige terrein in gebruik als parking. Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit 9 loten voor eengezinswoningen en de aanleg van wegenis (Figuur 3). Nutsleidingen worden aangelegd langs de bestaande wegenis enerzijds en langs de nieuw aan te leggen wegenis anderzijds. De aanleg van woningen, wegenis en parkeerplaatsen betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderde worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringsdiepte. De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringsdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast. Wel is bekend dat onder het centrale woonerf een infiltratierolering gepland wordt, waarvoor een uitgraving tot ca. 3 m diepte nodig is.

Voorafgaand aan de aanleg van nieuwe wegenis wordt de verharding van de bestaande parking op het terrein opgebroken. De precieze dikte van de bestaande verharding is niet gekend, maar wordt geschat op ca. 50 cm.

Ten oosten van het onderzoeksgebied wordt ook een nieuwe verkaveling gerealiseerd, maar die maakt deel uit van een afzonderlijke vergunningsaanvraag.

Figuur 3: Ontwerpplan verkaveling oost en west

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeoreferreed geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschap atlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

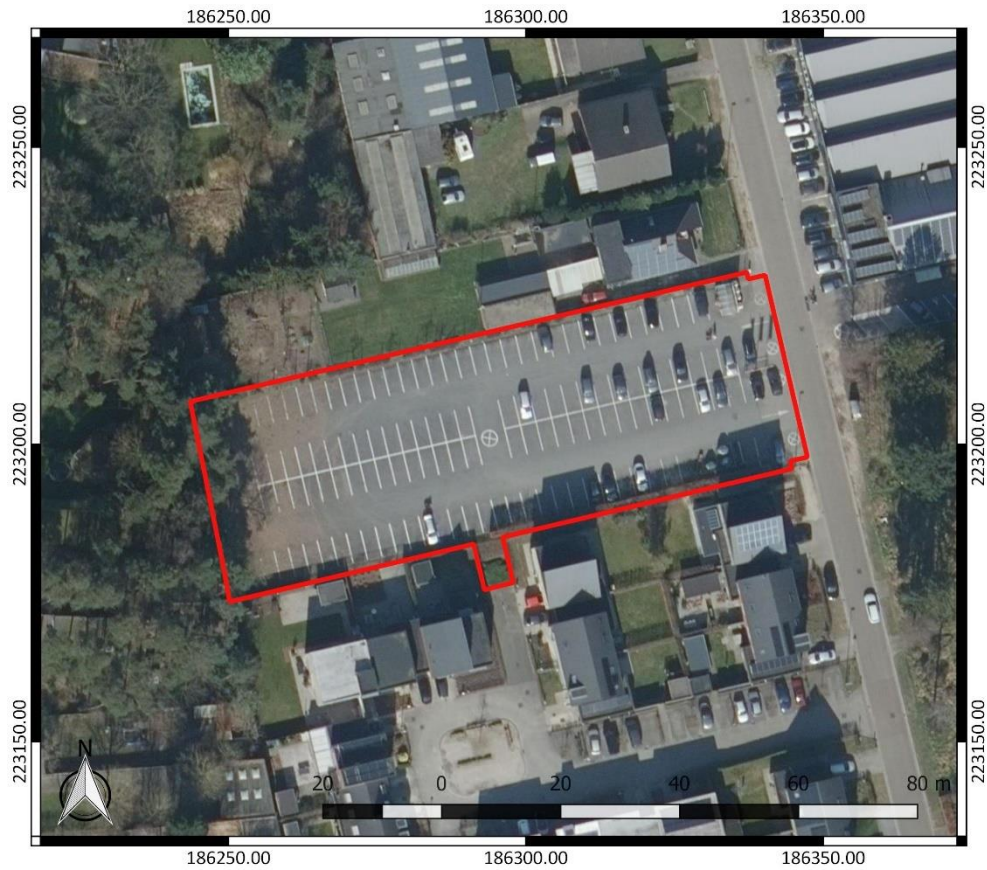
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

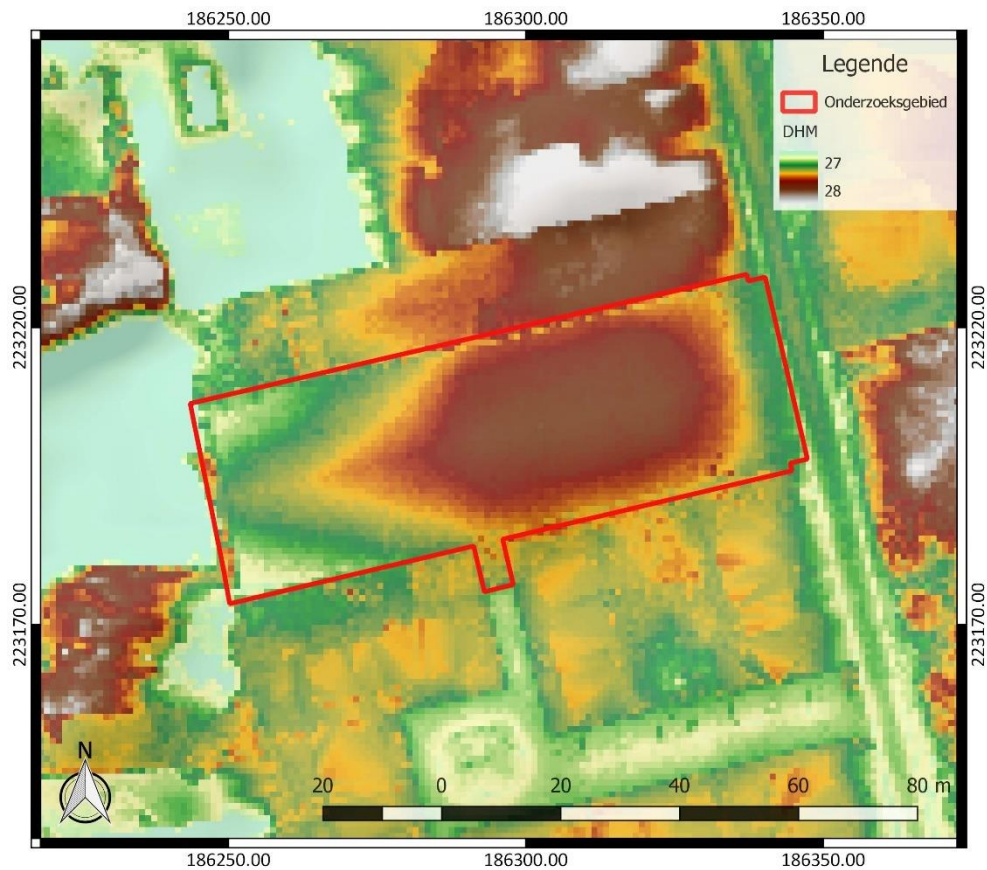
Het onderzoeksgebied is gelegen ten westen van de Nijverheidstraat, ten noorden van het Nijverheidsplein, ten zuiden van de Oudebaan en ten oosten van Looy (Figuur 4). Het volledige terrein is in gebruik als parking. Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Netebekken. Het onderzoeksgebied bevindt zich op grote afstand tot waterlopen. Ten westen vermelden we de Eindeloop en de Laakbeek (Figuur 6). Ten noorden bevindt zich het Kanaal Dessel – Schoten en ten oosten vermelden we nog de Looyloop en de Visbeek. Ten zuiden bevindt zich verder ook nog de Rietloop.

Geomorfologisch behoort het onderzoeksgebied tot de Kempische laagvlakte, die zich tussen de Scheldepolders in het westen en het Limburgs plateau in het oosten bevindt. Het gebied wordt ook de microcuesta van de Kempen genoemd. De cuestarug zelf daalt langzaam naar het noorden. De aanwezige waterlopen lopen nagenoeg evenwijdig. Ze ontspringen in het noordnoordoosten en stromen in zuidwestelijke richting.³ Het onderzoeksgebied bevindt zich op een uitloper van de microcuesta. Het terrein kent een hoogte van 27,2 tot 27,7 m TAW en kent een licht bol verloop. Dit profiel is het gevolg van een parking die aangelegd is op het terrein. Door de lichte bolling stroomt het regenwater af naar de randen van het terrein.

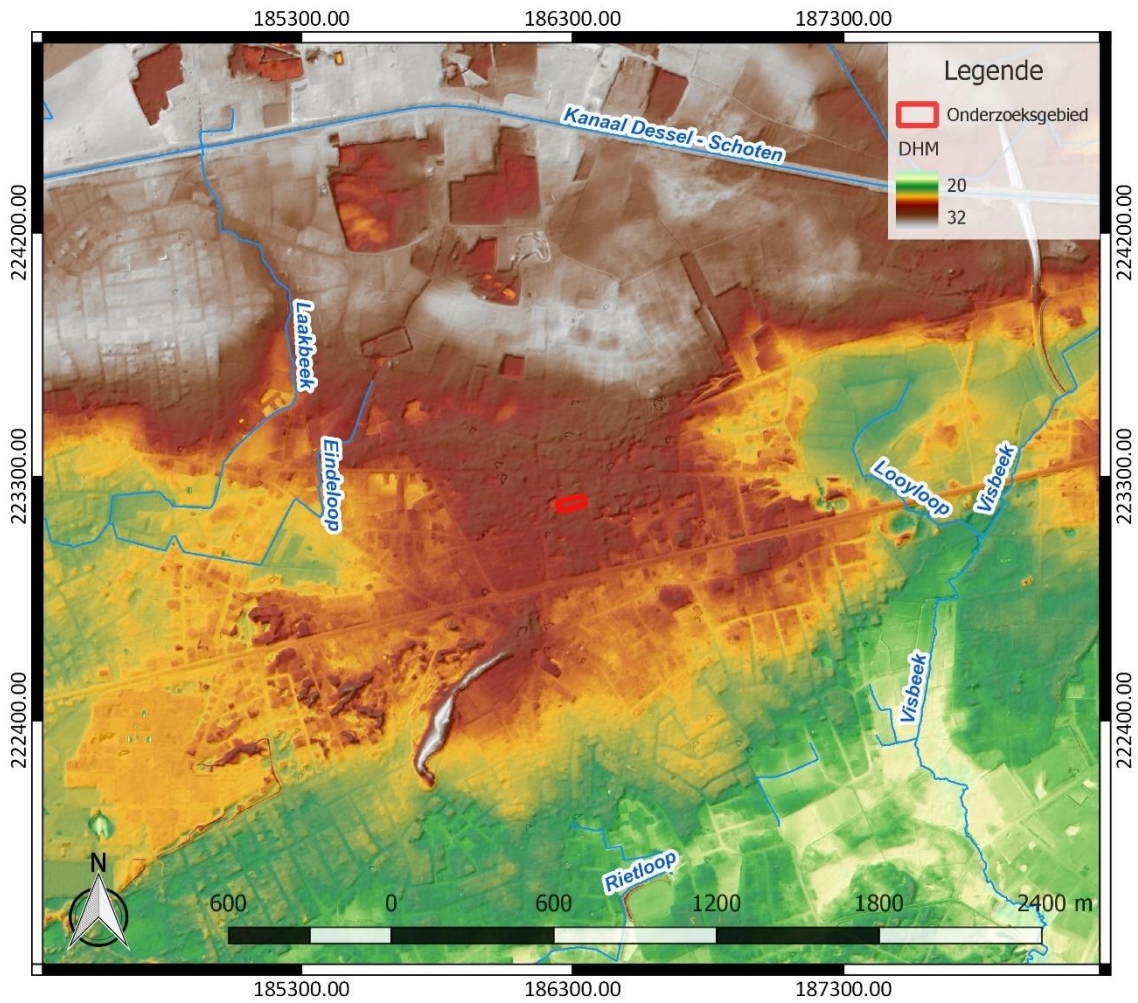
³ Bogemans 2005, 4-5

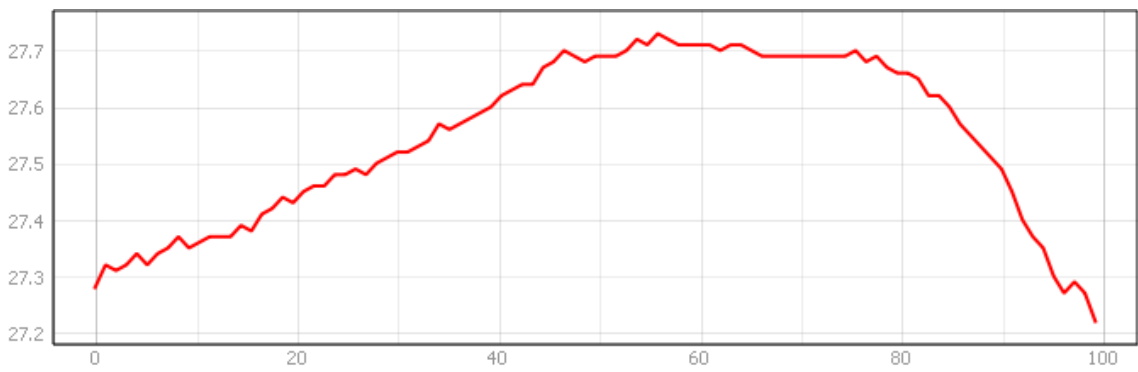
Figuur 4: Luchtfoto van 2021 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

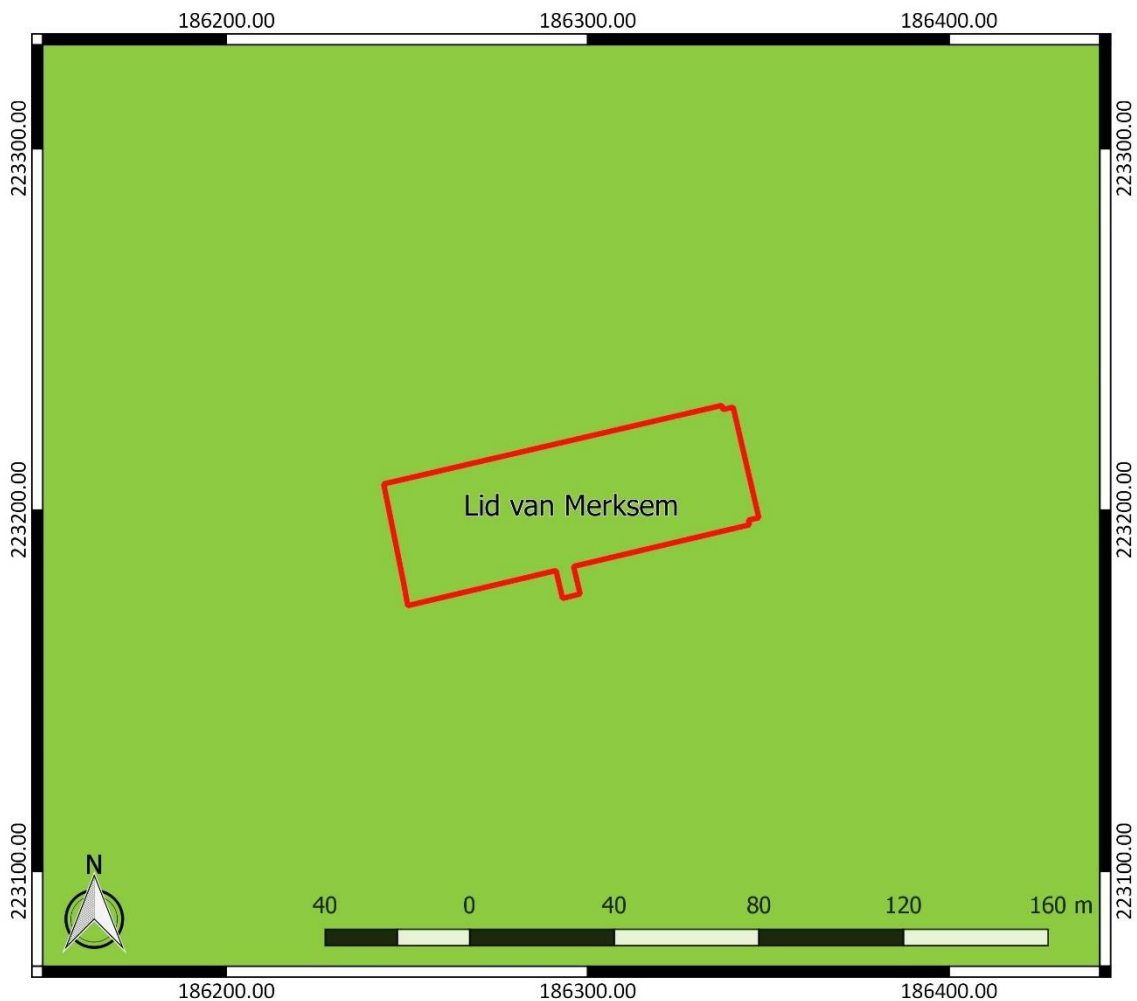
Figuur 5: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 6: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Hoogteverloop van westzuidwest naar oostnoordoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

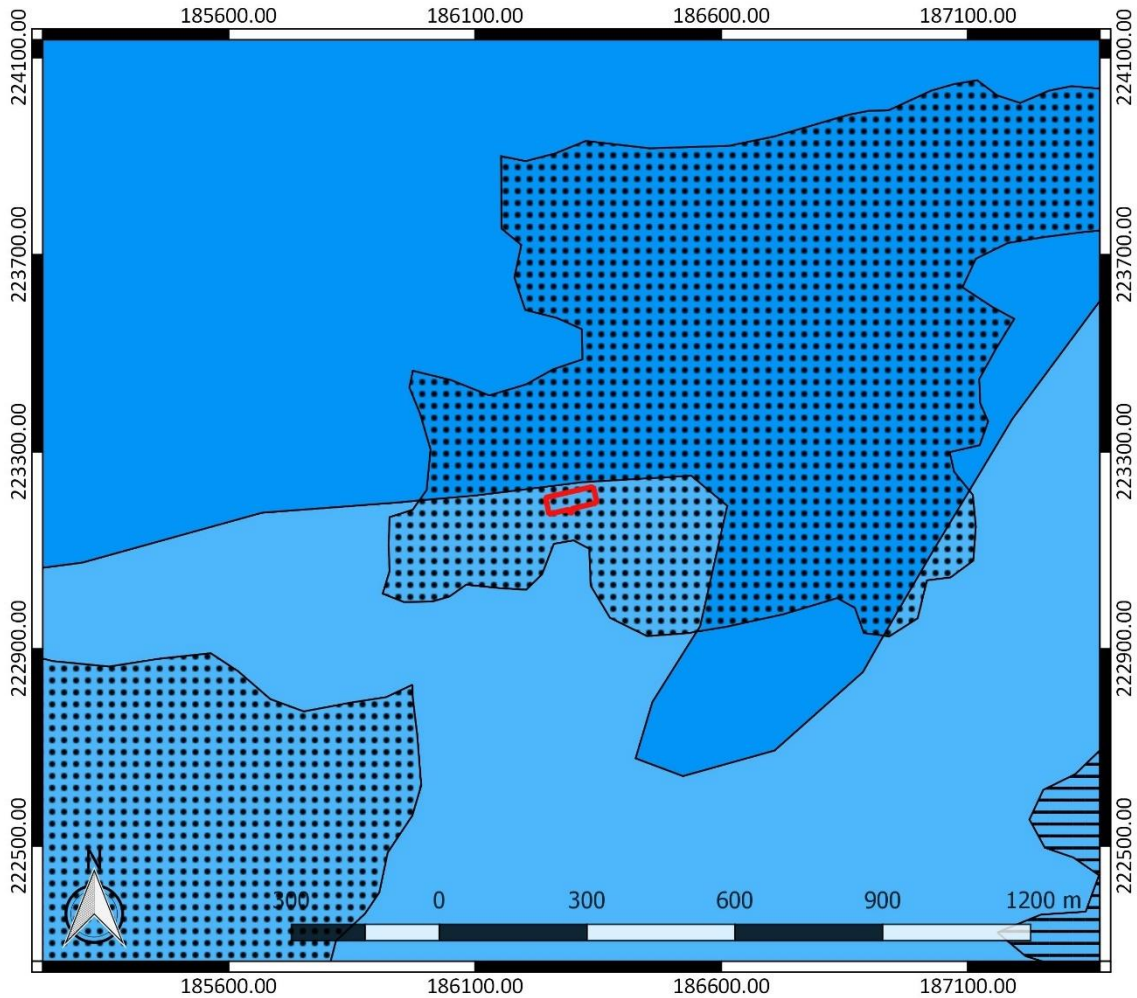
Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 8) bestaat uit het Lid van Merksem. Dit bestaat uit grijsgroen tot grijsbruin fijn tot middelmatig zand, dat glauconiet- en kalkhoudend is, en dat schelpfragmenten en siderietconcreties bevat.⁴

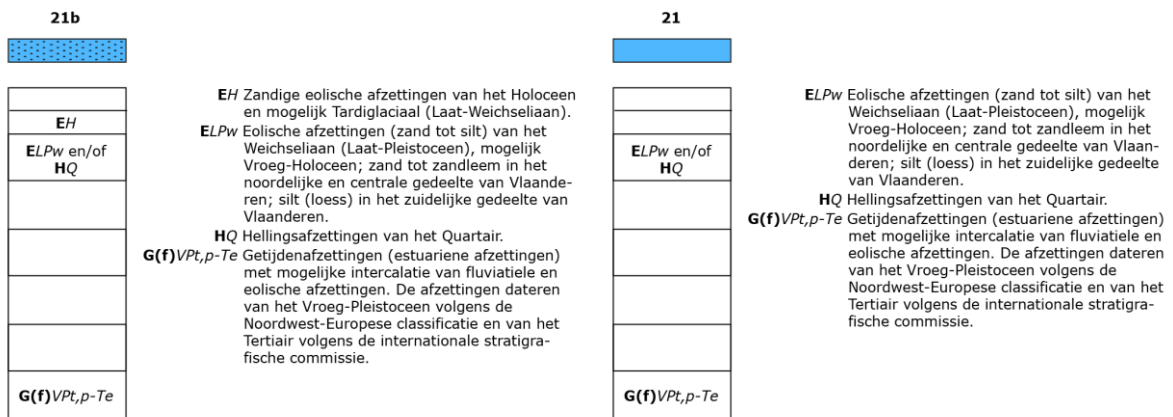
De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere getijdenafzettingen met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen van het Vroeg-Pleistoceen. Boven op de eolische afzettingen of hellingsafzettingen komen jongere zandige eolische afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) voor.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

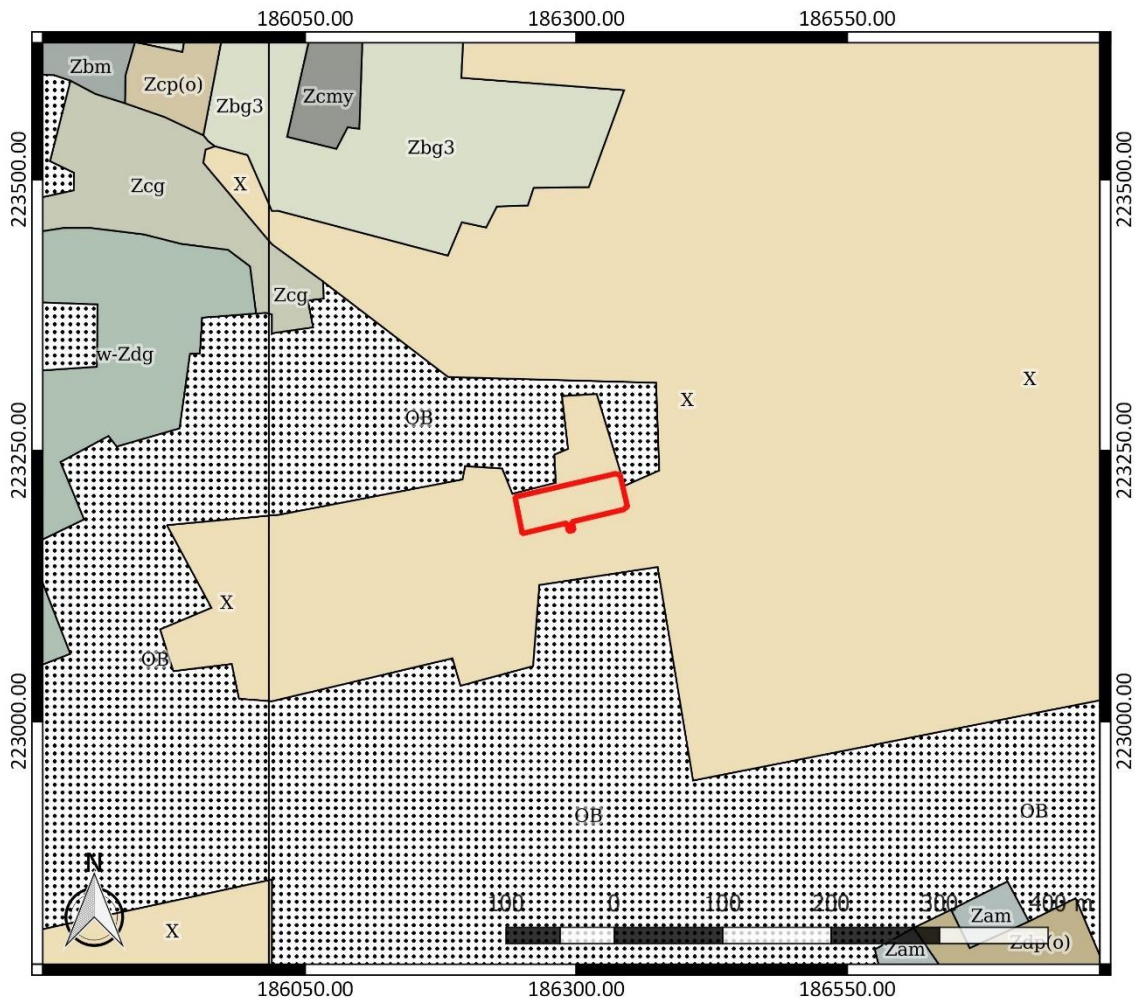

Figuur 9: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 10: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 11) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van duingrond (X). Dit stemt overeen met de quartairgeologische kaart die ter hoogte van het onderzoeksgebied stuifzand situeert. Rondom zijn bebouwde zones (OB) aangegeven. Ten noorden en ten westen geeft de bodemkaart de aanwezigheid van een droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont en een dikke humeuze bovengrond van 40 tot 60 cm dik (Zbg3), een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zcg) en een matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont aan.

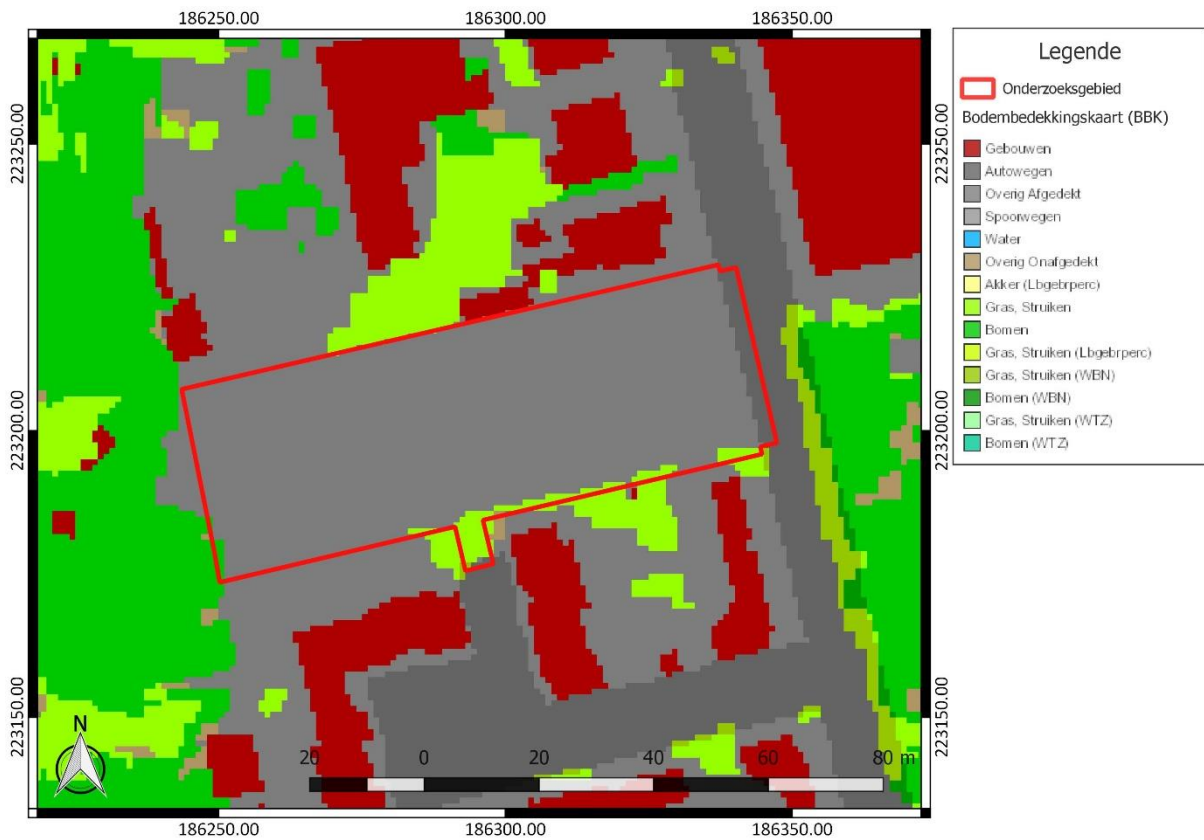

Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De aanwezigheid van een dikke humeuze bovengrond wijst mogelijk op een plaggenbodem, het restant van een systeem van bemesting waarbij mest uit de potstal vermengd met plaggen op de akkers werd gebracht. De algemene toepassing van plaggenbemesting in de Antwerpse Kempen is te situeren vanaf het begin van de 13de eeuw en werd toegepast tot aan de industrialisering van de landbouw. De meeste plaggenbodems lijken pas vanaf de 14de of 15de eeuw gevormd. Plaggenbodems kunnen relatief dik zijn en bijgevolg een conserverende werking hebben voor het onderliggende bodemarchief, dat bij ondiepe ingrepen en landbouwvoering niet meer geraakt wordt.⁶

⁶ Bastiaens/Van Moernick 1994, 83-86; van Doesburg *et al.* 2007, 150

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruiksk kaart vooral verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras en struiken (Figuur 12). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4).

Figuur 12: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Bestuurlijk vormde Vosselaar samen met Beerse één heerlijkheid. Het was deel van het Land van Turnhout, toen dit in 1347 als bruidsschat aan Maria van Brabant in pand werd gegeven. Na haar dood in 1399, werd het Land van Turnhout terug Brabants bezit, maar het bleef tot aan het einde van het Ancien Régime apart bestuurd. Op religieus vlak schonk bisschop Rogerus van Kamerijk in 1187 de inkomsten van de kerken van Vosselaar en Beerse aan de Sint-Wivina-abdij van Groot-Bijgaarden. In 1426 werden de rechten afgekocht door de Norbertijnen van de Antwerpse Sint-Michielsabdij. Vanaf 1559 ressorteerden Beerse en Vosselaar onder het bisdom Antwerpen, sedert 1802 onder Mechelen en vanaf 1962 terug onder Antwerpen.⁷

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als heidegebied op stuifzand (Figuur 13). Bebouwing bevindt zich al op vrij grote afstand ten zuiden van het onderzoeksgebied.

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Beerse [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13744> (geraadpleegd op 17 februari 2023).

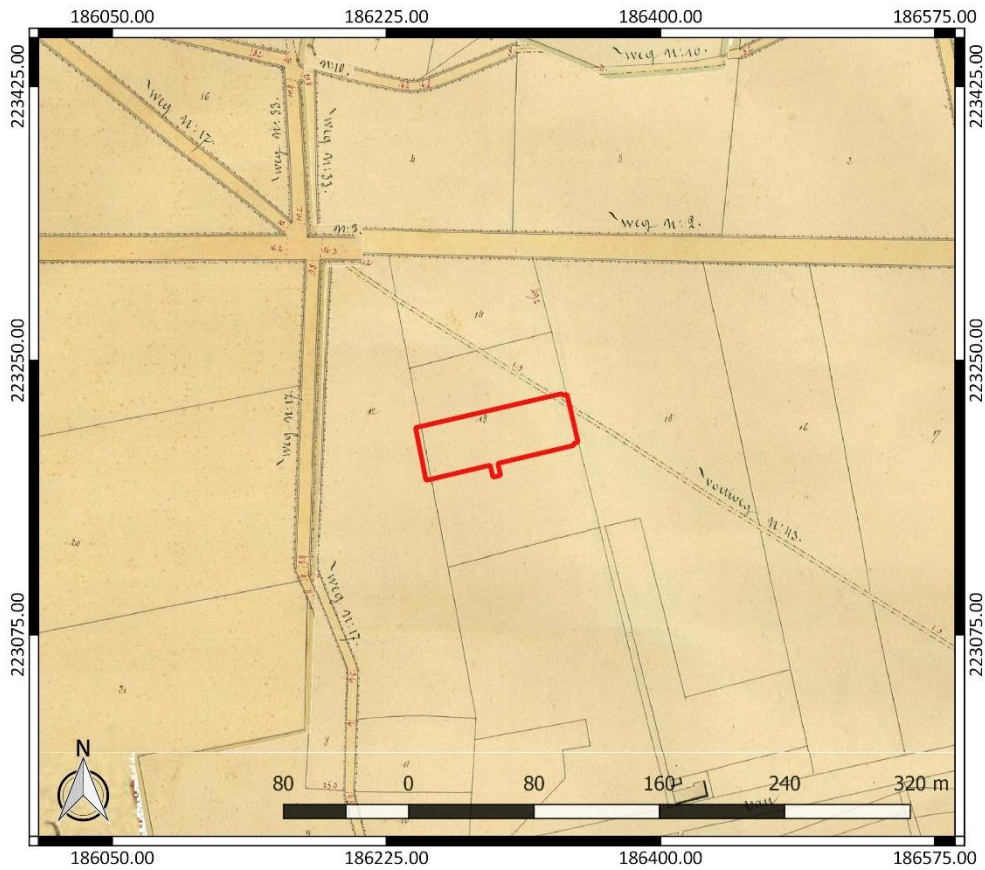

Figuur 13: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

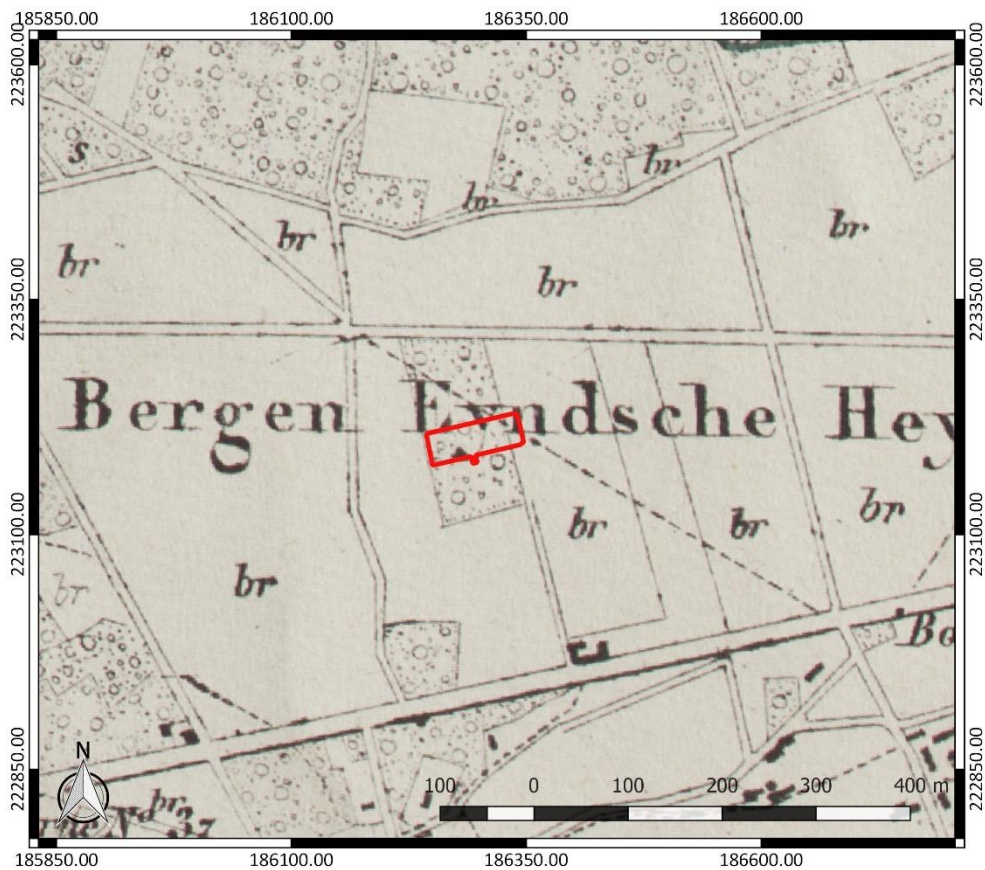
Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als heide (Figuur 14). Door het noordoosten van het onderzoeksgebied loopt een veldweg. Verder stellen we vast dat er nog steeds geen bebouwing in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied aanwezig is.

De Vandermaelenkaart (1846-1854) geeft aan dat het terrein intussen bebost is. Verder toont ze hetzelfde beeld als op de Atlas der Buurtwegen, met de veldweg die door het noordoostelijke puntje van het terrein loopt.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 16) toont dat het westen van het onderzoeksgebied nog bebost is. In het oosten van het onderzoeksgebied lijken werken aan de gang. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 17) toont inderdaad dat in het oosten van het onderzoeksgebied een parking aangelegd is. Het westen is wel nog steeds bebost. Vandaag is het volledige terrein verhard en in gebruik als parking (Figuur 4). Deze situatie is al te zien vanaf een luchtfoto van 2000-2003.

Figuur 14: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

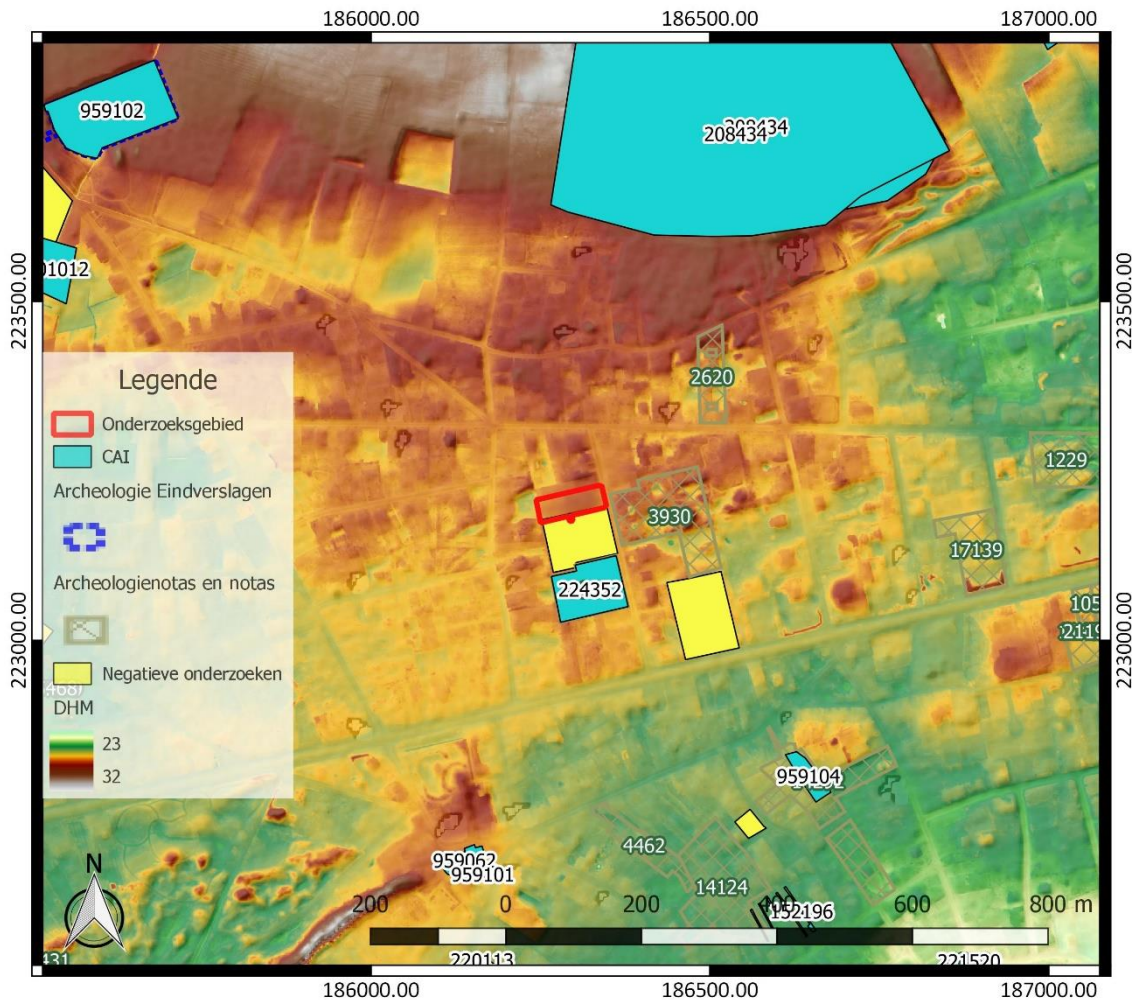
Figuur 16: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 17: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 18). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 18: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerendergoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Net ten zuiden van het onderzoeksgebied en ook ter hoogte van een klein deel van het onderzoeksgebied is een negatief onderzoek aangegeven. Ten zuiden daarvan zijn bij een proefsleuvenonderzoek ook enkel recente sporen aangetroffen (CAI ID 224352). De bodem bleek bovenaan geroerd tot verstoord, maar het niveau van de C horizont was plaatselijk nog goed bewaard en vertoonde geen verstuingen of resten van podzolizatie. In profiel 5 waren wel plaatselijk nog restanten van een B horizont aanwezig, die aangeven dat op het terrein in het verleden wellicht een podzol gevormd is.⁸ Ten zuidoosten vinden we opnieuw een negatief onderzoek dat uitgevoerd is.

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Nijverheidsstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224352> (geraadpleegd op 17 februari 2023); Derweduwen 2018, 32-35

Figuur 19: Profielput 5 van het onderzoek ter hoogte van CAI ID 224352 (Derweduwen 2018, 34, fig. 14)

Ten noordoosten vinden we CAI ID 208434. Hier zijn op basis van het DHM resten van celtic field-akkercomplexen uit de ijzertijd vastgesteld.⁹ Ten zuidoosten vinden we twee boerenarbeiderswoningen die mogelijk dateren van 1790 (CAI ID 959104).¹⁰

CAI ID 959062 duidt de locatie van de O.L.V.-kerk aan, waarvan de eerste vermelding dateert uit 1160. In 1430 werd de oorspronkelijke kerk vervangen door een laatgotische kerk en in de 19de eeuw vonden verbouwingen plaats tot een kerk in neogotische stijl.¹¹ Hier vlakbij bevond zich in de 18de eeuw een gemeentehuis (CAI ID 959101).¹²

Ten noordwesten en al op grote afstand tot het onderzoeksgebied vinden we de aanduiding van een pastorie uit de 18de eeuw (CAI ID 959102).¹³ Niet ver hier vandaan zijn bij archeologisch onderzoek vondsten aangetroffen uit het mesolithicum, het neolithicum, de vroeg-Romeinse tijd en de nieuwe tijd (CAI ID 101012). Er bleek ook sprake van een waterput uit de late bronstijd of het begin van de

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Celtic Field complex Het Looi [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/208434> (geraadpleegd op 17 februari 2023)

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Tuindershof [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/959104> (geraadpleegd op 17 februari 2023).

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: O.L.V.-kerk [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/959062> (geraadpleegd op 17 februari 2023).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: De Zwaan [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/959101> (geraadpleegd op 17 februari 2023).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: 't Hof [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/959102> (geraadpleegd op 17 februari 2023).

vroeg ijertijd. Een woonerf met een hoofgebouw, enkele spijkers, waterputten en kuilen wordt dan weer in de midden-ijertijd gedateerd.¹⁴

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied blijkt op basis van historische kaarten en luchtfoto's in de 18de eeuw in gebruik als heide. Die heide is vermoedelijk gevormd op stuifzand, als we afgaan op de bodemkaart en de quartairgeologische kaart. In de 19de eeuw raakt het terrein bebost en in de 20ste eeuw wordt er een parking aangelegd.

Gekende archeologische waarden in de omgeving tonen aan dat de regio potentieel kent voor resten uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Wanneer we echter naar de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zelf kijken, stellen we vast dat er al verschillende negatieve onderzoeken hebben plaatsgevonden – ook aangrenzend aan het onderzoeksgebied – en onderzoeken die enkel recente sporen opleverden.

Ondanks het feit dat aangrenzend aan het onderzoeksgebied geen relevante resten gevonden zijn bij eerder onderzoek, kunnen we niet zomaar stellen dat binnen het onderzoeksgebied geen relevante archeologische resten meer te verwachten zijn. Op basis van de bodemopbouw die vastgesteld is bij nabijgelegen onderzoek en ook de beperkte verstoringsdiepte van de bestaande parking op het terrein verwachten we dat het relevante archeologische niveau nog goed bewaard gebleven kan zijn.

Bijgevolg kunnen relevante archeologische resten aangetroffen worden. Het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite schatten we wel slechts laag in, omwille van de grote afstand tot waterlopen in de omgeving.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de opbraak van de bestaande verharding binnen het onderzoeksgebied en de oprichting van nieuwe woningen, nieuwe wegenis en omgevingsaanleg. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. Wel is duidelijk dat onder het centrale woonerf een uitgraving tot 3 m diep gepland wordt voor een infiltratierolering. Dit alles doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Verkaveling Lindenhoeve [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/101012> (geraadpleegd op 17 februari 2023).

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied eerder een gemiddeld archeologisch potentieel kent. Ondanks verschillende relevante archeologische resten die gekend zijn in de ruime omgeving rond het onderzoeksgebied, stellen we vast dat de onderzoeken in de nabije omgeving en zelfs aansluitend aan het terrein geen relevante archeologische resten hebben opgeleverd. Nu kunnen we de resultaten van de eerder uitgevoerde negatieve onderzoeken in de buurt niet zomaar interpoleren naar het huidige onderzoeksgebied, omdat bij het eerder uitgevoerd onderzoek in de buurt wel nog een relevant archeologisch niveau vastgesteld werd. We moeten er momenteel daarom nog van uit gaan dat binnen het onderzoeksgebied wel nog relevante archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Het potentieel op de aanwezigheid van een goed bewaarde steentijd artefactensite wordt wel slechts laag ingeschat omwille van de grote afstand tot waterlopen in de omgeving. We stellen verder ook vast dat de geplande werken op het terrein een ernstige bedreiging van het bodemarchief zullen vormen. Omwille daarvan is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein verhard is.

Landschappelijk bodemonderzoek is relevant om de bewaringstoestand van de bodem beter in te kunnen schatten. Omdat het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites echter slechts laag ingeschat wordt, kan meteen over gegaan worden tot de uitvoering van een andere onderzoeksmethode, die ook toelaat de bewaringstoestand van de bodem in te schatten.

Wel dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor het verkavelen van het onderzoeksgebied, diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat de ruime regio rond het onderzoeksgebied duidelijk archeologisch potentieel kent. De zone van het onderzoeksgebied en zijn nabije omgeving lijkt echter eerder een laag archeologisch potentieel te kennen. Onderzoeken die al in de onmiddellijke omgeving van het terrein en ook aansluitend op het terrein uitgevoerd zijn, leverden geen relevante archeologische resten op. Dit betekent echter niet dat binnen het onderzoeksgebied geen relevante archeologische resten meer aanwezig kunnen zijn. We stellen verder ook vast dat de geplande werken een sterk negatieve impact op het bodemarchief zullen hebben. Omwille daarvan is de uitvoering van bijkomend archeologisch vooronderzoek op het terrein nog nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bastiaens, J./J.M. Van Moernick, 1994: Bodemsporen van beddenbouw in het zuidelijk deel van het pluggenlandbouwareaal: getuigen van 17de-eeuwse landbouwintensivering in de Belgische provincies Antwerpen en Limburg en de Nederlandse provincie Noord-Brabant, *Historisch Geografisch Tijdschrift* 12.3, 81-90.

Bogemans, F., 2005: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 2-8 Meerle-Turnhout*, Brussel.

Derweduwen, N., 2018: *Nijverheidsstraat te Vosselaar (Antwerpen). Verslag van resultaten door middel van landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven*, Gent (ADEDE Archeologisch Rapport 366).

Van Doesburg, J./M. De Boer/J.H.C. Deeben, 2007: *Essen in zicht. Essen en plaggendekken in Nederland. Onderzoek en beleid*, Amersfoort (Nederlandse archeologische rapporten 34).

4.2 Websites

Cartesius (2023)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2023)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2023)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2023)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2023)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2023)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

